

Méhes Károly

OTTHONOS TEMETŐ

– Mostantól a temetőben fogunk élni.

Ezt közölte apu megváltó hírként egy zord, sötét délutánon.

A tél utolsó napján történt ez, utána már jött a szikrázó, világoszöld tavasz. Akkoriban tudatta velünk a doktor bácsi, hogy remélhetőleg nem lesz szükség több műtetre. Pihenjen, lábadozzon a gyerek. Szerencsére még megvolt a lábam. Anyu szeme kitisztult. Addig csak vörös szemmel láttam, és egészen máshogy nézett rám:

– Te élni születted, kicsikém – és ujjhegyével végigsimított az arcomon. Mintha valami mosolyféle bujkált volna a szája szögletében.

Bizony, az élőkért vannak a temetők. A halottak nem tehetnek semmiről.

Apunak van egy barátja a régi szép időkből. Mondogatta, mikor megszűnt a nevelőtanári állása, hogy majd a Lali, az egykori pad- és hálótárs, ott van a „városnál”, csak egy telefon az egész. Odaszól. Félszavakból megértik egymást.

Sok töprengés, tépelődés után tényleg odaszólt. És ha nehezen is, de ment a dolog. Igaz, iskolai állás nem akadt, de mikor végre kibeszélgethették magukat az ő félszavakkal, akkor mondta neki a Lali, hogy: a temető. A régi temető őrzése a megtisztelő harci feladat. Apunak egy pillanatra fekete felhő futott át a homlokán. Aztán az jutott eszébe, hogy félig már úgyis meg van halva, illő hely lesz ez a számára. A családja meg, vagyis mi – hát van a temetőben is élet, fák és virágok, odavaló egy gyerek, akit a halál torkából hoztak vissza.

Mikor az utolsó műtét után hazaengedtek, már oda vitt a mentő. Sose jártam még arra. Nekünk minden halottunk máshol fekszik, ebbe a városba is csak azért kerültek a szüleim, mert az ő szüleik futtukban megálltak egyet fújni, s azon nyomban földbe gyökerezett a lábuk.

Rögtön megtetszett, hogy a temető a Szív utcában van, a hosszanti front pedig az Alkony utcára néz. Amikor a szívnek bealkonyul.

Mindenütt friss mézszag fogadott. Az én szobám lett a legillatosabb és a legvilágosabb. Az ablak alatt vén diófa bólogatott, mint ahogy az egy temetőnek elő van írva. Az ablak előtt állt a régi iskolapad, nagy idők tanúja, mely hűséges kutyaként ragaszkodott családunkhoz, s vonaton, ponyvás teherautón jóformán utánunk lopózott, ha valamely futás során megfeledkeztek volna róla. Fölnyitható fedele volt és állítható lábtartója, valamint a jobb oldalon könyöktámaszként szolgáló nyúlvány – kár, hogy nem a „szép kezemmel”, hanem a balabbikkal írok és rajzolok. A falra már kiszögelték kedves sünis képeimet, még apu gyermekkorából maradtak (szintúgy egyként ragaszkodó darabok, a padban mentették őket). Süni az egyiken bőrönddel áll egy szemafor tövében, és vigyorogva várja a vonatot, nyilvánvaló utazási szándékkal; a másik képen virágos réten heverészik, szájában fűszál fityeg, és egy ágról kismadár szemlél körbe, valószínűleg szépen fütyörészik; amit igazán szerettem, az az ágyam fölött lógott, itt a süni egy az enyémhez hasonló asztal mellett üldögél, a tollszár végét rágja, és egy levélfogalmazványon törli a fejét, a papírkosara már teledobálva galacsinná gyúrt pró-

bálkozásokkal. Mindig is úgy képzeltem, hogy az anyukájának ír levelet, mert szerelmes az anyukájába, és ezt bizony szavakkal nem lehetséges elmondani!

Az első otthon töltött estén anyuka szilvás gombócot főzött a tiszteletemre.

– Meglátod, Dalmuska, jövőre rengeteg szilvánk lesz! Annyi fa van a temető végében!

Tényleg, minden olyan volt, mint egy hatalmas kertben. Csak éppen a virágok mellett kövek is nőttek.

Furcsa volt annyi idő után nem kórházban lenni. Ahogy a ravatalozó mellvédje elé kitett kempingágyon ücsörögtem délutánonként, visszagondoltam rá, mennyire sírtam, mikor egy-egy látogatás után anyu és apu ott hagyott a rácsos ágyban; most egyre-másra a doktor bácsik és nővérek arca jelent meg előttem, és az ég színeinek változásakor különös kórházi hangulatok kerítették hatalmukba. Volt egy világ, amelynek működését mindenkinél jobban ismertem, és az itthoni társaságban már-már nagyképűen azt éreztem, valami különös kincs és tudás birtokában méla hallgatásom az egyetlen lehetséges válasz mások életének kicsinyességeire.

Mert továbbra is aggódtak értem, a pici Dalmuskáért, aki hallgatag, mogorva, kedélybeteg, és olyan furcsán néz.

Azt láttam, hogy apu, aki ugyan mindig is szerette a természetet, a fákat és a bokrokat, most alig tud megbirkózni a dzsumbujjá változott temető sötét sarkaival, melyeket benőtt a szívós és kitéphetetlen gaz, tüskés bokor, tarack. Dolgozott, mint a rabszolga, este, mikor engem be kellett emelni a kádba, már alig volt ereje. Ült az indás mintájú konyhaabroszra könyökölve, cigarettázott, és csak akkor rezzen fel, mikor anyu a mosogatást befejezve vagy egy pillanatra megállva a vasalással megszólalt:

– Hallod, micsoda csend van itt?

– Halotti csend – mondta ilyenkor apu, és továbbra is maga elé meredt a falra.

– Dehogyan, ez az élet csendje. Figyelj csak!

És füleltek mind a ketten, de biztos, hogy mást hallottak.

A fiúkat akkor ismertem meg igazából, mikor a részeges asztalos Csabikája születésnapjára kvarcórát kapott. Volt rajta stopper is, és lejött menőzni ide a temetőbe, mert hirtelen mindent le kellett mérni, mennyi idő alatt történik. Hátul, az ipari sulival közös fal mellett ment a nagy időmérés: futottak, fára másztak, orrot befogva visszatartották a lélegzetüket. A végén, mikor már mindenből kifogytak, Csabikának életmentő ötlete támadt, le kellett mérni, milyen hosszan pisil a homokkupac tetejébe felkapaszkodva. Az összes többi követte útmutató példáját, és ez olyan szép volt, borús márciusi délutánhoz méltó.

Legalábbis a sírkövek közül leskelődve különös élmény volt mindez, no nem az előhorgászott fűtyülők miatt, láttam én azt eleget a kórtermek szent bugyraiban. Hanem hogy élők járnak ebben a halott temetőben. Nemcsak mi vagyunk itt és az a néhány totyogó, kalapos, fonnyadt csokrokat cipelő néni, hanem ők.

– Te béna vagy? – kérdezte a ravatalozó padjainál a kövér. Őt (ez később kiderült) kövérsége miatt évek óta mindenki Sonkának csúfolta, ezért nem ismert másokkal szemben kíméletet.

– Nem vagyok béna!

– De hiszen nem tudsz járni!

– Mitől lettél kripli? – jött a következő kérdés a szeplős, bongyor hajú gyerektől.

A baloldalt elválasztott frizurás csak röhögött mindenben, az egyik szemfoga szürke volt. Különösen bosszantott, mert messziről ő tűnt a leghelyesebbnek, még a pisilőversenyen sem vett részt, azt mondta, nem kell neki.

De akkorra már annyira dühös voltam, hogy nem csupán a jóságos bányász betegtársaimtól tanult magyar káromkodáskincset mondtam fel hadarva, félig sírva, hanem a jobb mankómat kitarva megfordultam magam körül. Kopogott hát, fej, lapocka, és a fiúk röhögve szaladtak a kiskapu felé.

– Béna rém!

– Trottyos kisasszony!

– Jár a mankó, jár! – és ezt jól fésült barátom rikoltotta futtában, hátranézve, és ilyen messziről, könnyeimen keresztül is láttam szürke fogát, amitől még inkább összeszorult a szívem.

– Mikor tudok majd szaladni? – kérdeztem este még mindig sírva, mikor apu és anyu közös erővel beemelt a fürdőkádba.

– Türelem, Dalmuska – mondta anya. – Nagyon beteg voltál. De meggyógyultál. Ne törődj semmivel. Rajtad kívül senki és semmi nem fontos.

Szép-szép ez az önimádat, de este a sötétben, túl a lábmasszírozáson, utolsó puszikon, sorra megjelent előttem a délutáni fiúk ábrázata. Vigyorogtak, villogott a szemük, de most mégsem tudtam haraggal gondolni rájuk. Mintha csak azért jöttek volna, hogy jó éjszakát kívánjanak.

– Álmodj szépeket, te kis bénaság! – mondták, és fuvolázó hangjuktól megnyugodtam valamiképp: tudtam, hogy fognak még másképp is beszélni.

Mikor majd vezérük leszek, és uralkodom rajtuk, mint az állatokon.

Tényleg szépeket álmodtam.

Sírköveken gyakoroltam a már-már elfeledett olvasást. Kőbe vésett, komor iskola! Mikor virágzott a vérehulló fecskéfű, azt tépkedtem, és festettem magam sárga vonalakkal, és közben silabizáltam a fekete gránitokat, fehér márványokat és málló műköveket.

„Leben család”, ez volt az első teljes felirat, amit egyben kiolvastam egy májusi alkonyatkor, mikor olyan különös aranyfény ömlött végig a temetőn, mintha egyszerre mindenki bebocsáttatást nyert volna a mennyországba.

Találtam egy festett porcelán rózsacsokrot, nem sejthettem, honnan gurult el, ki vitte el a fal tövébe, mindenesetre legkedvesebb síromra helyeztem, melyen csak annyi állt gyermekírással rézsútosan felvésvé: „Károlyka”.

Apu is azt mondta, hogy a legnagyobb mesekönyv a temető, csak tudni kell olvasni benne. Azért is tanulok oly lelkesen, egyik parcelláról a másikra mankózva, kis seprével a hónom alatt, és ahol kell, amelyik sír megérdemli, rendet teszek.

„Emlékkő haló poraidnak”. Ez olyan szép.

„Te meg én”. Ez titokzatos.

„Baróthy Tivadar és fia Baróthy Tivadar”. Mindketten harminchat évet éltek. Hihetetlen, és mégis.

„A következő bajnoki fordulót már nem érhettem meg”. Bosszantó tud lenni a halál.

„Senki se sajnálja”. Vajon ki mondta? Még önmaga, amíg élt, vagy valaki, akinek ki kellett mondania a halálnál is könnyörtelenebb igazságot?

„Felejtethetlen fiam! Jóságos lényed elvesztése bánatot hagyott édesanyád lelkében”.

– Te mit vésetnél a síromra? – kérdeztem anyut egyik reggel krumplipucolás közben a nyári verandán. Megállt a kezében a kis kés, és hallottam, hogy a kopasz krumpli helyett könnyei potyognak a vizes vándlingba. Éreztem, biztos eltervezte, milyen szavakat faragjon majd ki a Vogel sírköves bácsi, de nem merete elárulni. Hangosan vertem a mankó végével a lépcső szélét, hogy ne legyen ilyen csúnya csönd.

Beköszöntött a hőség. Június elejére a temető ismét olyanná vált, mint egy őserdő, a sok halott ember testéből elképesztő illatú és színű virágok és bokrok másztak elő, mímelve némi feltámadást, némán és részvétlenülül. Apu rengeteget dolgozott, ásott, sarlózott, kaszált, gereblyézett.

Pünkösöd után egy délután szokatlanul halkán, már-már fegyelmezett sorban érkeztek a fiúk. Köszöntek, és a Rézi nevű, fővezérnek számító anyaszomorító tiszteletteljes hangon érdeklődött, mit csinál a Laci bácsi. Azt feleltem, hogy lepihent az édesapám. Erre elkezdtek hátrafelé iszkolni. Már Geisz Salamon köz- és váltóügyvéd fehér obeliszkjénél jártak, mikor az én lovagom, az Árpi megállt, valamit mondott a többieknek, majd szaladt vissza felém.

– Hé, nem jössz?

– Hová? – kérdeztem hirtelen megdobbanó szívvel, tettetett bizalmatlansággal.

– A kriptába.

– Itt nincsenek is kripták – vágtam vissza.

– De egy van.

– Na ne mondd! És hol?

– A szilvafákon túl.

Ez merőben új volt számomra.

– Gyere, mi is most megyünk felfedezni! – vigyorodott el Árpi, és kivillant a foga szürkéje. Nem mondhattam nemet.

A szilvafák mögötti rész a senki földje volt. A púpok és hepehupák azt jelezték, voltak ott is sírok valamikor, de már azokat is végképp elnyelte a mohó föld. A gazon, tarackos rész nem az én mankómutatványaimnak való volt, és még apunak sem jutott eddig ideje, hogy arrafelé rendet vágjon.

Fürgén sántikáltam hát utánuk, néha kurjantva egyet, hogy várjanak. Árpi, a „vendéglátóm”, ugyan a többiektől hátramaradt kicsit, de csak azért, hogy szóval noszogasson, mert maga sem akarta lekésni a nagy felfedezés első pillanatait.

Sose gondoltam volna, hogy a friss levelű szilvafák mögött még néhány sor sötétzöld törpefenyő is megbújik, szinte körülölelve a sarokba épített kis házikót, ami valóban kriptá volt. Három mohás, benőtt lépcső vezetett a vasajtóhoz, amit Rézi és Sonka rángatott, mikorra én odaértem. Csabika gyertyát szedett elő a zsebéből, meggyújtotta. Lebotorkáltam, és azt láttam, hogy az egy szál gyertya kísérteties fénybe vonja a marcona fiúarcokat, sárgásszürke megilletődöttség és megszeppentség vibrált a szemek és orrok körül, a homlokokon, a gonosz tekintetek inkább kérdőre változva egymás ábrázatán futkároztak.

Lent, a lábunk előtt nyitott koporsót láttunk, fedele a fal mellé félrehányva. A koporsóban pedig egy összezsuzott, fekete test feküdt, fehér, szinte világító ingben.

– Na, kis csaj, betojtál, mi? – ezt a kérdést Sonka intézte hozzám, de mind felém vigyorogtak.

– Nekem a halottak a barátaim! – kiáltottam, és toppantottam a mankómmal, de a gumis vége persze semmilyen hangot nem adott a poros kőpadlón.

– Ó, a kis halottimádó! – nyerített fel a kvarcórás Csabika, akinek nem is volt homloka. – Mért nem adsz neki mindjárt egy csókot?

Egy pillanatra csönd lett, majd nagy vihogás.

– Csak egy kis puszikát, hátha feltámad!

– Gyere, Dalmuska, szeress!

– Cupp, cupp!

Kicsit vártam, aztán megszólaltam:

– Azt hiszitek, félek a haláltól? Látszik, hogy nem tudtok semmit, hülye gyerekek!

Ezzel Árpikám kezébe nyomtam a két mankót, majd óvatosan letérdeltem a koporsó széléhez. A régi deszka mállott az ujjaim érintésétől. Lassan a halott megfeketedett, nyitott szájú, ráncos koponyája fölé hajoltam, és a számat egy pillanatra a homlokához érintettem.

Abban a pillanatban elsötétedett a kriptá bejárata, és egy eleven test állta el az ajtón bedőlő fényt.

– Mi az ördögöt kerestek ti itt? – kérdezte ez a test apukám jószágos és hitetlenkedő hangján.

A közös bűn összehozott minket.

Apu nem szólt semmit. De másnap és harmadnap sem. Nehéz volt ezt elfogadni a dédelgetett kis Dalmuskának.

Megmaradtak viszont a fiúk. Jöttek délelőtt és délután, és immár tisztelettel vegyes részvétellel beszéltek hozzám, ha nyugágyam köré táboroztak. Főleg Sonka enyhült meg irányomban, és mindjárt a kriptás kaland másnapján egy zacskó cseresznyével próbált írt hozni sebemre.

Ettől kezdve úgy éreztem, hogy a rohamos gyógyulás útjára léptem. Mégpedig szó szerint, hiszen a szenvelgő szendergést odahagyva igyekeztem mindenütt jelen lenni. Legfőképpen Árpi volt a segítségemre, és már akkor sem nevetett, mikor egy felázott vakondtúrás beomlott a mankóm vége alatt, és oldalról belezuhantam a tüskés galagonyabokorba. Hagyta a többieket bujizni a m. kir. táblabíráknak és a legszeretőbb édesanyáknak állított köemlékek között, és leült mellém a padra, melyen kis réztábla hirdette, hogy Poppenroth Ludovika kegyes ajándékaépp áll őrt néhány évüzede a gesztenyefák alatt.

– A faterod rágja még a kefét? – kérdezte Árpi, miközben egy fűszálat akasztott a szája szélébe.

Erre csak a vállamat vonogattam, mert nagyon nem szerettem, ha aput valaki nem apunak hívja; és számomra a *fater* azt a nagyon fekete és szőrös, ördög kinézetű öreget jelentette, aki mindig kigombolt pizsamafelsőben lófrált a kórtermekben; megnézegette a kórlapokat, mint a professzor úr, hümmögött és vakarózott, gyufaszálat gurigázott szája egyik sarkából a másikba, és mindenkinek csak annyit mormogott fejcsóválva: Gyerök, gyerök. Én kotnyeles már a második napon nekiszegeztem az ősrégi gyermekkérdést:

– Ácsi bácsi, maga nem mohácsi?

Erre megállt, mint akit villám sújtott, lassan felém fordult, és azt rikácsolta:

– De bizony mohácsi vagyok! – és gonoszul vigyorgott, mint aki így túljárt az eszemen. Ő fater volt, annyi szent, így is hívta mindenki.

Árpi oldalról lesett.

– Holnap költözik hozzánk az új anyám – mondta aztán.

- Neked új anyukád van? – kérdeztem hitetlenkedve.
  - Hát persze – felelte bizonytalanul.
  - És milyen? Láttad már?
  - Még jó. Szébb, mint a régi.
  - A régivel mi lett?
  - A faterom azt mondta, hogy lelécelt.
  - Az meg mi?
  - Hát hogy már nem szeret minket.
  - Az új szeret?
  - A faterom azt mondta, hogy szeret, és hogy mi is szeretni fogjuk őt.
  - Akkor jó, nem?
  - Dehogynem – vonta meg a vállát Árpi, és ahogy teljesen felém fordult, megint tisztán láttam a középső szürke fogát. – Tudod, mit főz holnap vacsorára? A kedven-cemet!
  - Rántott húst! – vágtam rá.
  - Nem azt! Szilvás gombócot! – kiáltotta, majd mint aki kicsit elszégyelli magát ilyen intim vallomás után, felugrott, és elnyargalt a hátsó traktus csatazajtól hangos sötét-zöldjébe.
- Én pedig nem akartam csak úgy utánaordibálni, hogy nekem is a szilvás gombóc a mindenem, és az én anyukám is mindig azt főz, ha nem szavakkal akarja elmondani, mennyire szeret!

Vacsoránál apu kiitta a sörét, és miután a poharát különös gonddal elhelyezte az abrosz indás mintáinak egyik ívében, hirtelen rám nézett.

– Dalma, ugye tudod, mit akarok mondani?

Először lehajtottam a fejem, de felnéztem, mire válaszoltam.

– Tudom.

– Azért nem szóltam hozzád három napig, mert nem akartam elmondani mindazt, amit úgyis nagyon jól tudsz.

Megint lehajtottam a fejem.

– Hallod?

– Úgyis... – kezdtem.

– Mit úgyis?

– ...végig a fülemben hallottam, hogy...

Mikor felpislantottam, láttam, hogy anyu és apu összenéznek, és anyu a törölgetőruhával a kezében lassan apu mögé lép. Ők ketten most ugyanúgy jelentek meg előttem, mint a kórházi rácsos ágyamnál. Ott anyu ült, és apu állt mögötte.

– Mit hallottál, kislányom? – kérdezte anyu, de apu felrakta a mutatóujját.

– ...hogy élet és halál olyan, mint a felhők vonulása. Csodálatosak és érinthetetlenek, de mégis szeretni kell őket, mert mi vagyunk azok, és minket és mindenkit legalább úgy kell szeretni, mint a felhőket és az Uristent...

Nagy csönd lett egy pillanatra.

Apu hirtelen fordított egyet a poháron, és egy másik kacskaringó félkörébe helyezte.

– Ki mondta ezt neked? – kérdezte aztán.

– Amikor az Annamária meghalt... Volt ott egy pap bácsi, a Jóska bácsi. Két bottal tudott csak járni. Tizennyolc műtétje volt. Nem emlékeztek rá?

A szüleim a fejüket rázták.

– Az éjszaka közepén bejött hozzánk, és minden ágy mellé leült kicsit imádkozni. Nekem is megfogta a kezemet, és megkérdezte, mit szeretnél legjobban, kicsi Dalma? Azt mondtam neki nagyon halkán, a füléhez hajolva, hogy azt, ha Annamária visszajönne reggelre. Akkor mesélte el nekem, hogy a halottakat ugyanannyira kell szeretni, mint az élőket, mert mi is mind meghalunk majd. Azt is mondta, hogy ez a legrettegetesebb, de a legszebb is az életünkben. Mert egy nagyobb boldogságba érkezünk meg akkor.

– Ezért csókolta meg a kriptában a halottat?

– Ezért.

Apu nagyot sóhajtott. Átnyúlt az asztal fölött, és két ujjával megsimította az arcomat.

– Holnap eltemetjük rendesen azt a halott bácsit – mondta. – Segítesz nekem, Dalma?

Nagyon komolyan nézett a szemembe.

Egyszerre nem is tudtam válaszolni, csak bólogattam, sokáig bólogattam.

A temetés után két nappal érkeztek meg a nagypofájú Rézi rokonai Bécsből. Egy hatalmas zöld Renault-val jöttek, melynek a hátsó ülése kockás pokróccal volt letakarva. Délután Rézi már lapos rágógumit osztogatott Árgyéus Salamonné obeliszkjének tövében. A lábán vadonatúj, háromcsíkos tornacipő virított, a homlokára menő, foncsoros napszemüveget tolt fel.

De messze ez volt a kisebb baj. Csak másnapra derült ki, hogy a Renault-val egy Paula nevű lány is érkezett, akinek az első pillanattól kezdve a csodájára jártak a fiúk. Aztán eljött ő is a temetőbe. Nekem csak annyit mondott, hogy hello, majd félrevonult a ledőltsírkövek kupacához, és ott ácsorgott zsebre dugott kézzel.

Én még ilyen lányt soha nem láttam. A felső fogsorán végig villogó fogszabályzót hordott, amitől kicsit pöszén beszélt. Hosszú, fekete haja volt. Pólóinget és farmer-nadrágot viselt, de nem ám magyart, hanem eredetit! Nekem azonban az volt a legkülönösebb benne, hogy furcsa, félig eresztett szemhéjú szemével mindig valahová a magasba nézett. Ettől persze még inkább úgy tűnt, hogy nagyon is fenn hordja az orrát.

Sonka lelkesen mesélte, hogy a Renault-ba 180 van beleírva. Csabika, aki a technikai csodákra volt érzékeny, arról áradozott, hogy a Paula apjának, Bandi bácsinak, aki operaénekes Bécsben, kis kézi felvevője van, és már őket is lefilmezte az utcán, ahogy csengőfociznak a biciklivel.

Rézi nagy rágócsámcsogás kíséretében hallgatta hű vazallusainak lelkendezését, majd – hogy kerüljön némi hab is a tortára – megtette világraszóló bejelentését.

– Jövőre mi is kihúzzunk majd fateromékkal Osztrákba – közölte a napszemüveg egyik szarát szopogatva. – Bandi bácsi pedig azt ígérte, hogy odaadják nekünk a Renault-t. Ők meg vesznek újat. Nem gond.

Az érett nyári melegbe lassan mintha az irigység rohasztó, fojtó szaga is belekeveredett volna. A vékony, kivágott orrú dorkós lábak kavicsot rugdaltak.

– Nem bujizunk? – kérdezte végre Csabika.

– Ki kivel lesz? – elevenedett meg Sonka is.

– Paula velünk van! – rikkantott fel Árpai. – Paula, jössz bújócskázni?

Úgy ültem, mint akit fejbe kólintottak. Mivel is biztattak szeretett bányászaim a műtét előtt: jön a gumikalapács! Úgy látszik, ebben is igazuk volt! Mert egyszer biztosan jön.

– Á, vele nem lehet – mondta kelleetlenül Rézi.

– Mért nem?

– Azt mondja, utálja.

– Hülye, vagy mi? – lepődött meg Sonka a maga őszinte módján.

De Paula akkor már ellökte magát Zagyva Gusztáv Töhötöm alsóházi tag félbetörten is másfél méter magas sírkövétől, amit eddig támasztott, és közelebb jött néhány lépést. Nadrágja övbújtatójába beakasztotta két hüvelykujját, kissé oldalt billentette a fejét, de közben most is felfelé nézett.

– Felőlem – csak ennyit mondott.

Negyedóra múlva az egész temető viháncoló röhögéstől volt hangos. Paula is vad szökellésekkel ugrált a kövek között diófától diófaig ipiapacsolni, s folyton azt kiabálta, hogy *sájsze, sájsze*. Ezt hallottam a messzeségből, mert addigra visszavonultam régi helyemre, a ravatalozó előtti nyugágyhoz, és mereven feküdtem, ugyanolyan tehetetlennek érezve magamat, mint az első itthoni napokban. Csukott szemmel figyeltem még egy ideig a rajcsúrt, az egyre szaporábban felhangzó „Paula!” kiáltásokat és *sájszékat*.

Aztán egyszerre feltápáskodtam, és a mankóimat egyenként behajítottam a legközelebbi szürke márványtimpanont körülvevő kis sírkert rozsdás kovácsoltvas kerítése mögé. Lassan, két lábon araszolva, hol a falba, hol a bokrokba, fákba kapaszkodva bicegtem el a lakásunk ajtajáig. Az ajtó nyitva volt. Odabent anyu ült a hokedlin, ölben a kisvájdlinggal, épp meggyet magozott. Halkan énekelt magának, hogy szeretné a homokórát megállítani... Rám nézett, és csak annyit tudott sutogni:

– Jesszusom, Dalmuska!

Én sokkal nagyobb zajt csapva zuhantam át a küszöbön, a lába elé.

Másnapra az összes fiú szerelmes volt Paulába. Szerintem még Rézi, a tulajdon unokaöccse is (akit a lány egyébként teljesen felfoghatatlan módon „Istvánnak” nevezett). Falkában vonultak a nyomában, és miután Paula kicsikarta operaénekes apukája beleegyezését, hogy eljárhasson a strandra, nemcsak a temető, de az utca is hosszú napokra kiürült.

A röntgenfelvétel azt mutatta, hogy a lábamban a remélnél is jobban halad a csontképződés, ezért a doktor úr engedélyezte, hogy terheljem a csípőmet. A mankók helyett két szürke botot kaptam, melyekkel sokkal könnyebben ment a járás.

– Elmehet ősszel az iskolába, főorvos úr? – kérdezte anyám félve. – Így is már két évet hagyott ki szegénykém.

– Az iskolába? – mosolygott rám a doktor. – Mi az hogy! Kötelező! Addigra a botot is elhajtja majd, meglátják!

Így aztán otthon volt nagy hejehuja, megint szilvás gombóc került az asztalra, csak nekem nem ízlett úgy, mint szokott. Este az ágyban szokás szerint gyűlölt kis barátaim ugráltak a szemem előtt, akik a végtelen és hatalmas Paulánál önkéntes rabságban senyednek. Apróra magam elé idéztem az arcukat: Paula iránti eszelős rajongás ragyogta be őket, miközben valahonnan messziről, a magasságos égből szózatként csak annyi hallatszott egyre-másra, hogy *sájsze, sájsze, sájsze*, mintha ezentúl csakis erről szólna a világ története. Láttam Sonka fényes malacpofáját, a Csabika vastag szemöldöke fölött honoló végtelen butaságot, Rézi szeplőkkel tarkított gonoszságát és Áрпи bamba képét, csodálattól félig nyitott száját. Szürke fogán megcsillant a fény.

Én pedig nem voltam sehol, már saját álmomban sem szerepeltem.

Augusztus 20-án hazautaztak Pauláék. Azt kellene mondanom: végre. De már nem volt jelentősége. Addigra a tűző forróság mindent szétperzsel, az érzelmeket is.

Ahogy az lenni szokott, az ünnep után három nappal, egy mennydörgős vihart követően a nyár is azonnal véget ért. A levegő alaposan lehűlt, komisz szél verte a fáról a diót, a szilvát. Péntek volt, és a pénteket nagyon szerettem, még a kórházból. Szobámból néztem az én temetőmet. Láttam, ahogy apu svájcisapkájában máris a potyogó leveleket szedi össze a hosszú nyelű gereblyével, a kis halmokat talicskába gyűjti.

Azt is láttam, hogy délután, mikor kezdett szépen kitisztulni az ég, és rettenetesen fürge sűrű felhőpamacsok szaladtak el előttem balról jobbra, egyenként szállingózni kezdtek a fiúk is. Megálltak, nézelődtek, odaköszöntek apunak. De felőlem nem kérdeztek. Hátramentek a szilvafák mögé.

Undoknak találtam őket egytől egyig, ahogy végignéztem szálnalmas bevonulásukat, de aztán hiába próbáltam nyugton megülni az óriási szobában, amelynek falán a szélrázta diófaárnyék szeretett volna mindenféle mesét játszani nekem.

A polcra lekapartam nagy, piros, szivacsból való dobókockámat. Azt mondtam magamnak, hogy, akár a „Ki nevet a végén?”-ben a bábuval, addig nem megyek sehová, míg hatost nem dobok. Álltam a furcsa fényjátékban, és a magam kis bolond játékát űztem. Dobáltam a szivacs-kockát az ágyamra, de egyszer sem fordult a hatosra. Egyre mérgesebb lettem, végül úgy odavágtam, hogy lepattant az ágyról, és elgurult a szekrény és a tanulópad közti sötét lyukba.

Kész. Indulhattam végre. Sapkát és mackófelsőt húztam, kapkodva, mintha máris mindenről lekéstem volna, és egyetlen botot markolva kivágtattam a temetőbe.

Nem láttam senkit.

A falhoz közelebbi ösvényen indultam, amerre a hatalmas, borostyánnal befutott családi sírboltok állnak, melyeket már végképp nem látogat senki. Csak a szél zizegett, idegenül, az őszre emlékeztetően. Balra fordultam, és a kesze-kusza, a parcellák rendjét már rég felrúgó, öntörvényű kövek között botladoztam a másik út felé. De itt sem találtam őket.

Elbaktattam a „központi virágágyás” (ez apu öndicsérő elnevezése) mellett, és az utolsó néhány szilvafához érve már hallottam a beszédfoszlányokat, az ingerült hangokat. Ott táboroztak a törpefenyőknél, közvetlenül a kripta mellett, amit apu a temetés napján lelakatolt.

Árpi háttal állt nekem, Sonka, Csabika és Rézi szemből vigyorogtak rá.

– Persze, csávókám, majd felébredsz szépen! – mondta végtelen gúnnyal Rézi.

– Csak azért nem hiszitek, mert nem nektek írt! – kiabálta Árpi.

– És hol az a híres szerelmes levél, he? – kérdezte Sonka, és Árpi felé hajított egy zöld héjas diót.

– Megmutassam? Megmutassam?

– Naná, hadd lássuk, mit ír a Paulácska Bécsből Árpi lovagnak! – nyerített fel Csabika.

– Te rohadék! – lihegte Árpi, és most ő dobott vissza egy diót. – Azért sem mutatom meg! Ilyen görényeknek!

– „Ó, Árpikám, folyton csak forró csókjaidra gondolok!”

– Micsoda oltári smárok voltak azok, baszki!

– Cupp, cupp! – vihogott Csabika, akár egy idióta.

Árpi a dühtől már nem is jutott szóhoz.

– Aztán mit válaszolsz neki, mi? Hogy most cseréltem pelenkát, kösz, jól vagyok? –
röhögött Sonka, hogy csak úgy rengett belé.

– Mi az? – merevedett meg Áрпи.

A többi is érdeklődve lesett. Sonka Árpira mutatott, és úgy folytatta.

– Az új muterja mondta anyámnak, hogy ő még ilyen csókát nem látott, minden
éjszaka összepisálja magát!

Kitört az őrző vihogás.

– Hugyos Jóska!

– Bugyi buci, mosok rád!

– Pis-pis!

Láttam, hogy Áрпи mintha megrándult volna, aztán elindult előre. Egy ugrással ott
termett Sonka előtt, és elkapta a nyakát. Néhány méterrel odébb taszította a srác or-
móltan testét, miközben ő veszett kutyaként hörgött, Rézi és Csabika pedig harci üvöl-
téseket hallattak.

– Kicsinálsz!

– Gyerünk, bébirépa! Hámozd meg, mint a barackot!

– Csak nehogy tele legyen a gumibugyi!

A céklavörös Sonka és a teljesen eltorzult arcú Áрпи némán szorongatták és gyűr-
kődtek egymást. Lassan vonzódtak hátrébb, a fal felé.

Én is előbicegtem a fák közül, de oda se hederítettek rám.

Tisztán érzékeltem azt a pillanatot, mikor Sonka egyszerre megvetette a lábát, és
összeszedte minden erejét. Elbődült, de valami hátborzongató módon, lefejtette ma-
gáról ellenfele kezét, és egyetlen mozdulattal a temető betéglázott nagykapuja felé
vágta Árpit, ahol a széttöredezett sírkövek tornyosultak. Itt állt végtelenül unott áb-
rázattal Paula az első délutánon, villant az eszembe.

Áрпи először a kövekhez csapódott, majd a fűbe nyekkent. A következő pillanatban
dőlni kezdett feléje a félbetörten is kétmázsás obelisz, amin kopott aranyozással Zagya-
va Gusztáv Töhötöm alsóházi tag neve díszelgett.

– Vigyázz! – visítottam, ahogy a torkomon kifért, de hogyan is változtathatná meg
egy ekkora kőoszlop sorsát egy sánta kislány hangja?

A sírkő ledőlt, és Árbiból csak vékony hangú nyögés szakadt ki.

Úgy álltunk ott kővé váltan mind a négyen, ahogy egy igazi temetőhöz illik. Szé-
gyellem magam, de az égre néztem akkor. Gyönyörűen giccses volt a piros szélű fel-
hőcáfatokkal.